

Expert Meeting bij Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen
17 februari 2017, 15.30-18.00 uur, inloop vanaf 15.00 uur

André Nuchelmans
Boekmanstichting

Cultuur en sport

Versterking door verbinding

Samenwerking tussen de sectoren sport en cultuur ligt voor de hand. Er zijn diverse overeenkomsten: ze worden beoefend in de vrije tijd, er kan sprake zijn van competitieve en 'spelen, plezier maken, expressieve, talentontwikkeling en meedoen' staan voorop. Daarnaast zijn er diverse redenen om samenwerking tussen beide sectoren te stimuleren. Daar vraagt de lokale praktijk om in verband met het op peil houden van ledenaantallen, vrijwilligersbeleid en accommodatiegebruik. Ook leveren beide sectoren een bijdrage aan identiteit en gezondheid. Bovendien draagt zowel sport als cultuur bij aan maatschappelijke vraagstukken: participatieverhoging, vitaliteit van krimpgebieden en leefbaarheid in wijken (Deekman et al. 2016).

Het SCP publiceerde vorig jaar de resultaten van een vergelijkend onderzoek naar belangstelling en participatie in sport en cultuur (Tiessen-Raaphorst et al. 2016). Onderzocht werd of beide sectoren dezelfde mensen bereiken of dat het gescheiden werelden zijn. Uit het onderzoek kwam onder andere naar voren dat sport meer beoefenaars kent dan cultuur (76 procent tegenover 61 procent van personen boven de 12 jaar doet dat minimaal eens per jaar). Cultuur heeft echter meer bezoekers dan sport (92 procent tegenover 51 procent brengt minstens eens per jaar een bezoek). Zowel bij bezoek als bij beoefening rapporteert de helft van de bevolking sport en cultuur te hebben gecombineerd. De onderzoekers brachten in kaart welke groepen mensen er te onderscheiden zijn, op basis van de belangstelling voor of beoefening van sport en cultuur. De conclusie luidde dat de werelden van sport en cultuur niet scherp van elkaar te scheiden zijn. Dit blijkt met name in de praktijk, waar sport en cultuur elkaar steeds beter weten te vinden. Meestal is dit rond evenementen of kennismakingsprogramma's voor kinderen en jongeren.

Op de verschillende overheidsniveaus is die samenwerking er vaak nog niet, al raken beide sectoren elkaar met name op lokaal niveau steeds meer. In de ledenbrief van 13 februari jongstleden van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten wordt aandacht besteed aan stimulering van cultuur en sport in school en samenleving (Kriens 2017). Op rijksniveau maken de

ministers van VWS en OCW het sinds 2008 voor gemeenten mogelijk om via de decentralisatie-uitkering 'Impuls brede scholen sport en cultuur' (vanaf 2012 'Brede impuls combinatiefuncties' geheten), sport en cultuur binnen onderwijs, zorg en buurt te stimuleren en verbindingen tussen partijen te leggen. Alhoewel de regeling voor beide sectoren geldt, zijn sport en cultuur in afzonderlijke doelstellingen ondergebracht (Kriens 2017, 5). In de brief staat ook dat de politiek steeds vaker de bijdrage benoemt die sport en cultuur kunnen leveren aan maatschappelijke vraagstukken: gezondheid, leefbaarheid, integratie en veerkrachtige wijken (Kriens 2017, 12).

Om de samenwerking tussen beide sectoren te bevorderen en te onderzoeken heeft een aantal instellingen de krachten gebundeld in het project *Sport en Cultuur samen sterker*. Die organisaties zijn het LKCA, het Kenniscentrum Sport, de Vereniging Nederlandse Gemeenten, Vereniging Sport en Gemeenten, NOC*NSF, het Jeugdcultuurfonds, het Jeugdsportfonds en het Fonds voor Cultuurparticipatie. Het startschot voor het programma werd in 2014 gegeven tijdens de bijeenkomst *Sport en cultuur: samen scoren!* Daar kwamen 150 vertegenwoordigers van gemeenten, sport- en cultuurinstellingen, onderwijsinstellingen en jeugd- en jongerenwerk bij elkaar om van gedachten te wisselen over de mogelijkheden om sport en cultuur met elkaar te verbinden en zo de kansen op participatie te vergroten. Daarnaast verscheen de brochure *Cultuur en sport: samen scoren!* (Deekman 2014) en werden er diverse vervolgbijeenkomsten georganiseerd en zijn good practices verzameld en ontsloten. In Leiden, Nederweert en Schiedam lopen pilots om sport en cultuur beter te verbinden. Andere gemeenten hebben zich inmiddels aangemeld om pilotgebied te worden.

Het eerste programmaonderdeel liep van 2014 tot en met 2016, waarna de stuurgroep is opgericht om een Nationaal Actieplan sport en cultuur te begeleiden.

Tijdens de expert meeting in het Trippenhuis wordt ingezoomd op de samenwerking tussen sport en cultuur op het terrein van talentontwikkeling en kwetsbare jongeren. Hoe kunnen sport en cultuur op dit terrein samen optrekken?

De eerste spreker, Maike Kooijmans, promoveerde op een onderzoek naar talentgericht werken met kwetsbare jongeren door middel van sport en cultuur (Kooijmans 2016). Zij zal uiteenzetten hoe een talentgerichte pedagogische benadering inspeelt op het verbeteren van de dagelijkse leefwereld van jongeren en welke rol sport en cultuur hierin spelen. Nina Schmid, oprichter van Move Forward en danscoach, zal daarna vertellen hoe Move Forward dit in

praktijk brengt met dans-, basketbal- en rapworkshops voor jongeren in achterstandswijken.

Aansluitend volgt een debat met de zaal onder leiding van hoogleraar Kunstgeschiedenis en KNAW-lid Kitty Zijlmans. De volgende vragen dienen daarbij als leidraad.

1. Wat is de toegevoegde waarde van de combinatie van en interactie tussen sport- en cultuurdeelname in de besproken projecten?
 - Hoe kwetsbaar is de balans tussen cultuur en sport in deze projecten?
2. Welke obstakels (bijvoorbeeld in de regelgeving of financiering) zijn er voor projecten die cultuur en sport in talentontwikkeling onder jongeren combineren?
 - In hoeverre kan het beleid obstakels wegnemen, en welk beleidsniveau is daarvoor het meest geschikt? (nationaal, regionaal, lokaal?)
3. Aan welke kennis over, of (wetenschappelijke) inzichten in gecombineerde sport- en cultuurdeelname is er behoefte vanuit de praktijk?

Bronnen

Deekman, A. (2014) *Sport en cultuur: samen scoren! Inspiratie voor beginnen en gevorderde bruggenbouwers*. Utrecht: LKCA. (<http://www.lkca.nl/publicaties/publicaties-lkca/sport-en-cultuur-samen-scoren>)

Deekman, A. en J. Poll (2016) *Sport over cultuur: wat sportbeleid met cultuurbeleid kan en wil*. Utrecht: LKCA.

Kooijmans, M. (2016) *Talent van de straat: hoe je jongeren kunt verleiden uit de criminaliteit te blijven*. Amsterdam: Van Gennep.

Kriens, J. (2017) *Stimulering cultuur en sport in school en samenleving: brief aan de leden, t.a.v. het college en de raad*. Den Haag: Vereniging van Nederlandse Gemeenten. (<https://vng.nl/onderwerpenindex/cultuur-en-sport/brieven/stimulering-cultuur-en-sport-in-school-en-samenleving>)

Tiesen-Raaphorst, A. en A. van den Broek (2016) *Sport en cultuur: patronen in belangstelling en beoefening*. Den Haag: SCP.

<http://www.lkca.nl/kennisdossiers/sport-en-cultuur>

<http://www.moveforward.org>